

Markeds Avisen

Alt om Gøngemarked
2012 i Lundby

Vi gør historien levende

Det er nu femte år i træk, at fire foreninger i Lundby afholder Gøngemarked. Gøngemarkedet afholdes hvert år for at gøre den fantastiske historie, som Lundby er en del af, levende.

I 1600tallet boede en af Danmarks største helte, Gøngehøvdingen Svend Poulsen, i Lundby. Her slog han sig ned, efter at han havde kæmpet mod svenskerne i Carl Gustav-krigene fra 1657-1660, ikke mindst i den berømte guerillakrig på Syd-sjælland, som forfatteren Carit Etlar gjorde udødelig i sine to romaner Gøngehøvdingen og Dronningens

Vagtmester.

Lundby blev Svend Poulsens hjem fra 1661 til hans død mellem 1679 og 1690.

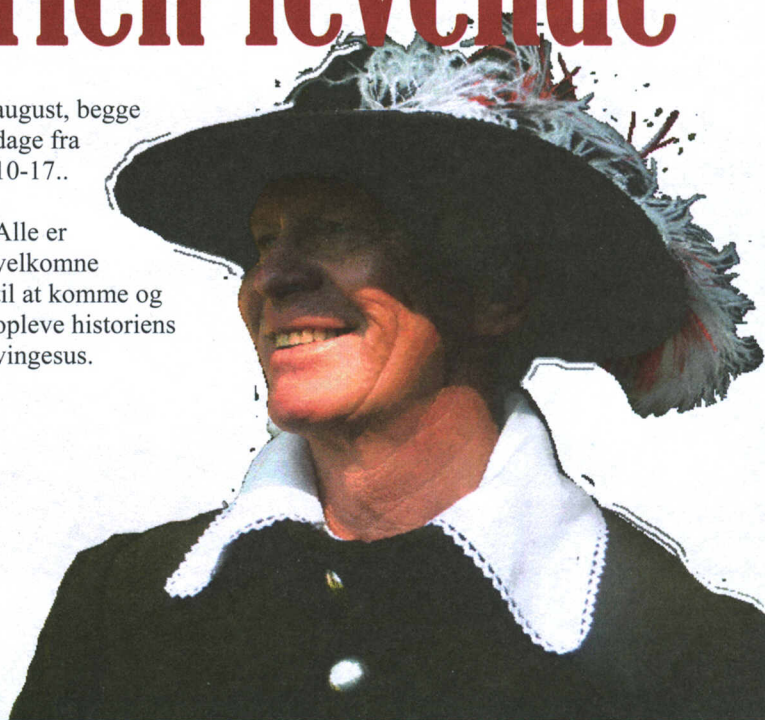
Siden 2008 har Foreningen Svend Gønge, Borgerforeningen Lundby, Medborgerhuset Lundby og Rollespil Svend Gønge samarbejdet om det årlige gøngemarked i Lundby.

Det historiske marked er vokset fra år til år og sidste år kom der 6000 gæster i Lundby-parken over en weekend.

Vi håber, at der kommer endnu flere til Gøngemarked 2012 i Lundby lørdag-søndag den 18.-19.

august, begge dage fra 10-17..

Alle er velkomne til at komme og opleve historiens vingesus.

Lørdag-søndag, den 18.-19. august i Lundby

Kapellanen og Sølvskatten

I Carit Etlars roman Gøngehøvdingen er en herlig scene, hvor den koleriske tyske Kaptajn Mannheimer i svensk tjeneste spiller terning med Kapellan Tange. Mannheimer udnytter til fulde sin magt over den vege præstemand til at blanke ham af.

Sølvknapperne, som han har fået af sin kæreste, tvinges han til at spille om, og hvor

dan det ender, kan man jo næsten forudsige.

På årets Gøngemarked opfører vi for første gang skuespillet "Kapellanen og Sølvskatten", som er skrevet over beretningen i Carit Etlars roman.

Hovedpersonen, den koleriske Kaptajn Mannheimer spilles af Mogens Baagø, som i alle årene med gøngemarkeder har følt sig mere end hjemme i kaptajnens kostume.

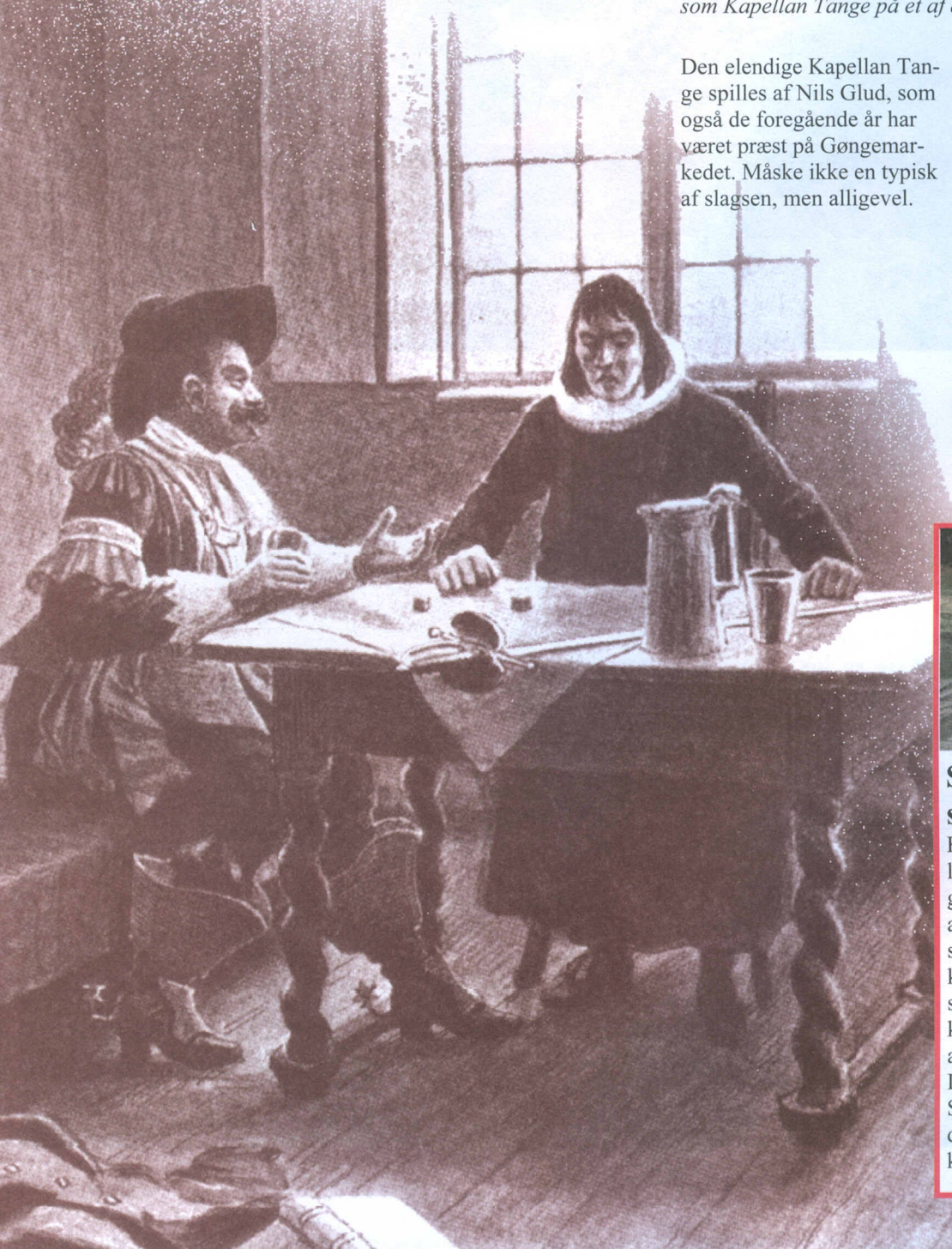

Mogens Baagø som Kaptajn Mannheimer og Nils Glud som Kapellan Tange på et af de tidligere gøngemarkeder.

Den elendige Kapellan Tange spilles af Nils Glud, som også de foregående år har været præst på Gøngemarkedet. Måske ikke en typisk af slagsen, men alligevel.

Kapellanens kæreste, jomfru Gertrud, giver Ingegerd Riis liv på scenen i Lundby, og endelig spiller Margit Andersen Vordingborg-præstens husholderske, Mor Sidsel.

Stykket opføres på scenen både lørdag og søndag kl. 14.00.

Svenske Karoliner støtter Mannheimer

Kaptajn Mannheimer er jublende lykkelig! På sidste års gøngemarked fik han selskab af to svenske soldater, de såkaldte Karoliner, og i år kommer yderligere 11 svenske Karoliner til Gøngemarkedet i Lundby den 18.-19. august.

Du kan opleve Hungrig, Stål, Sporre osv. på Gøngemarkedet både lørdag og søndag fra kl. 10-17.

Hvem var Gøngehøvdingen i virkeligheden?

Gøngehøvdingen Svend Poulsen er hovedpersonen på årets gøngemarked. Det er ham, vi fejrer og mindes. Svend Poulsen blev kendt i hele Danmark som Gøngehøvdingen, da Carit Etlar skrev sine romaer Gøngehøvdingen, 1853, og Dronningens Vagtmester, 1855. Siden er romanerne udkommet i utallige udgaver og blevet filmatiseret flere gange.

Carit Etlars Gøngehøvding er delvis fri fantasi. Carit Etlar tager udgangspunkt i historien og med den som ramme digter han en historie. Mange af røverhistorierne i Carit Etlars romaner kan dog have rod i folkelige sagn om den berømte Svend Poulsens bedrifter på Sydsjælland.

Den virkelige Svend Poulsen blev født i det nordøstlige Skåne, Gønge Herred, formentlig i 1610. Som 15-årig meldte hans sig som soldat i sin konge Chr. IV's hær.

Svend var soldat hele sit liv, dragon. Dragonen transporterer sig til hest, men kæmper til fods, ofte bag fjendens linjer. Og det var Svend Poulsen god til. Da den svenske konge Carl den 10. Gustav i 1658 besatte Danmark, var det heller ikke tilfældigt, at Frederik III valgte Svend Poulsen som den soldat, der skulle drage til Sydsjælland og åbne en ny front ved at hverve bønder til en guerillahær, der skulle afskære svenskernes forsyninger til deres lejr uden for København, Carlstad, og i øvrigt gøre det af med så mange svenskere som muligt. Det arbejde gjorde Svend Poulsen fremragende. I sin indberetning til kongen

fortæller han nøgternt om snaphanehærens drab på over 200 svenske soldater. Svenskerne var rasende og jagtede Svend og hans mænd over hele Sydsjælland, men det lykkedes dem aldrig at fange ham.

På trods af Svend Gønges og hans snaphaners store indsats på Sydsjælland lykkedes det ikke at forhindre, at Danmark mistede Skånelandene (Skåne, Halland og Blekinge) til Sverige.

I 1661 flyttede Svend Poulsen til Lundby. Han fik Lundbygård af Kong Frederik III som betaling for sine udlæg under krigen.

Men Svend Poulsen var soldat, ikke landmand. Og gården var i en elendig forfatning. Gårdeventyret endte med, at Svend måtte gå fra Lundbygård, og han endte sine dag som en fattig mand

Sine sidste dage levede han hos sin datter i et lille gadehus, som lå lige over for kirken i Gl. Lundby, på hjørnet mellem Lundby Hovedgade og Manglekærvej.

Svend Poulsen ligger efter al sandsynlighed begravet på Lundby Kirkegård.

Men ingen ved hvor.

En lokal mundtlig overlevering påstår, at han ligger begravet i en stenkiste, fem alen under jorden på kirkegården ved Lundby Kirsekors sydside.

En undersøgelse af området ville kunne be- eller afkræfte den historie.

For nogle år siden bad Lundby Sognearkiv om til-

prøvegravning for at se, om der var en stenkiste på stedet fem alen under jorden. Men hverken Nationalmuseet eller Roskilde Stift ville give lov til en prøvegravning.

Svend Poulsen efterlod sig to døtre, som også boede i Lundby. De havde så vidt vides ingen børn.

En løsaftig kvinde, der blev optaget af øvrigheden, påstod flere år senere, at hun var datter af kaptajn Poulsen i Lundby.

Hvis hun talte sandt, kan Svend Poulsen have efterkommer, for hun havde en søn.

Men måske talte hun ikke sandt. Eller også gjorde hun. Vi ved det ikke.

*Johnny Birch spiller
Gøngehøvdingen Svend
Poulsen på de årlige
Gøngemarkeder.*

Musikken er fra 1600-tallet

Hvis du har været til Gøngemarked i Lundby før, ved du, at noget af det, der virkelig giver markedsstemning er de unge mennesker, der går rundt på pladsen og spiller renæssancemusik på sjove gamle instrumenter.

De falder ind, hvor der er tilhørere, og de laver gerne musikalske lege med børnene, og så sørger de ellers for, at alle er i godt musikalsk humør.

De hed før Firimus, men nu kalder de sig Octavia.

Uanset om de hedder det ene eller det andet, så er det den ægte vare, de leverer, de unge musikstuderende, som er blevet en fast bestanddel af gøngemarkederne i Lundby.

I år kan vi glæde os til at se Octavia i optoget fra Lundby Bibliotek til Lundby-parken både lørdag og søndag kl. 10.00.

Dertil giver de koncert på scenen søndag kl. 12, og selvfølgelig er de resten af tiden at finde over alt på pladsen, hvor der er mennesker, som har lyst til at nyde musikken fra 1600-tallet.

Friluftsgudstjeneste søndag

For første gang i gøngemarkederens historie bliver der i år afholdt en friluftsgudstjeneste på markedet.

Det er søndag kl. 11, at pastor Lillian Saaek, Sværdborg og Lundby pastorat, afholder en kort gudstjeneste på markedspladsen. Lillian Saaek vil holde en kort prædiken, og så vil der ellers være musik ved renæssance-musikgruppen Octavia (tidligere Firimus) og organist Niels Odgård vil også medvirke.

Fra Tappernøje kommer et kor, som hjælper os med at komme godt igennem salmerne.

Betal med Dankort

Også på dette års gøngemarked vil det være muligt at betale med Dankort.

Hvis du kommer i bekneb for kontanter, kan du mod et mindre gebyr få vekslet til klingende mønt.

Dankortmaskinen finder du i det store PR- og infotelt..

Pas på Kulsoen!

En der absolut ikke er til at spøge med på Gøngemarked 2012 i Lundby er Kulsoen. Birgit Rasmussen har fået sin glansrolle som skuespiller, og hun føler selv, at hun næsten er Kulsoen, som vi kender fra Carit Etlars roman om Gøngenhøvdingen.

Hvordan virkelighedens Kulso har været, kan vi kun gisne om, men det er fra Etlars fantasiverden, vi kender hende.

Selv om der er flere huse på Sydsjælland, der hedder Kulsoens Hus, så er Kulsoen fostret i Carit Etlars hjerte.

- Men typen har garanteret eksisteret, siger Birgit Rasmussen selv. En uglest kvinde fra kulsvierniljøet, der måske fik et barn uden for ægteskab, kunne godt føre til den karakter, som Carit Etlar beskriver.

Og Birgit Rasmussen er ikke i tvivl om, hvem der er far til hendes dreng Palle.

- Det er Svend Poulsen da! Vi havde en affære, da vi var unge, men han svigtede mig, og det har jeg aldrig tilgivet ham. Derfor forfølger jeg ham, siger hun med et skævt smil. Eller var det en grimasse?

Kulsoen har sin underkuede mand Tam med på Gøngemarkedet, spillet af Eisse Dalsbæk.

Du kan møde Kulsoen på Tingstedet, en nyhed på

årets Gøngemarked, og så kan du møde hende i Kulsoens Hule, hvor du kan blive spået.

Kulsoen vil tilmed bevæge

sig rundt på pladsen, og det er her, du skal passe på.

Hun har ikke altid styr på, om det er sine egne lommer - eller andres - hun har fingrene i

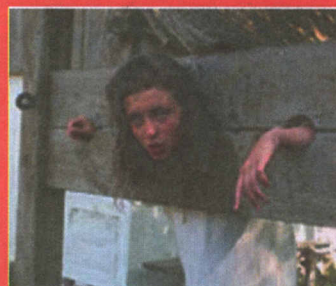
Få en tur i gabestokken - eller på træhesten

En træhest var et mødbydeligt torturretskab, som én uefterrettelig 1600-talsbonde kunne blive lemlestet på.

På Gøngemarked 2012 i Lundby-parken har vi fået fremstillet en kopi af en træhest., og du vil få mulighed for at prøve en tur på monstret.

Skulle du ikke lige være til en tur på træhesten, kan vi byde på en tur i gabestokken. Få lige en aftale om, hvornår du skal lukkes ud igen!

Det er Køng Husflidsskole, der har været behjælpelig med at få produceret både træhest og gabestok til årets Gøngemarked i Lundby. Materialerne er sponseret af Peter Højstrup Trælasten i Ørslev.

Bliv fotograferet på træhesten eller som Svend Gønge!

På årets gøngemarked i Lundby-parken 18.-19. august kan du blive fotograferet, mens du sidder på træhesten eller med begge arme og hoved i gabestokken. Hvis du hellere vil stikke hovedet i planchen med Svend Gønges krop, kan det også lade sig gøre!

Du kan kort sagt købe et uforglemmeligt minde med hjem fra Gøngemarkedet i form af et foto, som vores dygtige fotograf Lasse Hansen tager i Gøngemarkedets fotobod.

Fotoboden er placeret lige ved siden af det store info- og PR-telt midt på pladsen, og her vil du kort efter at du er blevet fotograferet, få udleveret dit unikke gøngefoto til evigt eje.

Prisen for fotografiet er den beskedne sum af 50,-kr.

Prøv at fægte som Gøngenhøvdingen

På Gøngemarkedets "Fægteakademi" (Musketér skole) kan du lære at fægte og skyde som en rigtig musketér. Sammen med Fægte Klubben Trekanten Vordingborg kan du lære at fægte med Gøngenhøvdingens våben, få mulighed for at lære fægtekunst med kårde og måske udfordre en af vores musketérer til 1600-tals duel på "liv og død". Du kan også høre om fægting og duel fra 1600-tallet og til i dag.

Prøv rollespilskamp i kamparenaen, hvor udklædte rollespillere fra Næstved Rollespils Forening er klar til at tage dig med til et eventyr-land, hvor du kan møde ædle riddere, elvere og orker; vær med til at kæmpe med bløde rollespilsvåben i en barsk middelalder-

fantasiverden.

Vær med når Lundbyspejderne viser dig nogle af de lege, som børn har leget på Gøngenhøvdingens tid.

Norj, det er gratis!

Alle aktiviteterne i Legeland er gratis! Aktiviteterne er for børn og voksne i alle aldre, og bliver instrueret af erfarne instruktører. Aktiviteter udføres med ufarlige våben, som kun kræver begrænset eller ingen sikkerhedsudstyr.

Aktiviteterne i Gøngemarkedets Legeland laves i et samarbejde mellem Lundbyspejderne, Næstved Rollespils-

Forening og Fægte- Klubben Trekanten Vordingborg, som alle vil være til stede i børneområdet under hele Gøngemarkedet.

et Eldorado for børn og unge

Alle aktiviteterne
i Legeland er gratis!
Husk at få dit barn med hjem!

Svenske karolinersoldater gør Mannheimer glad

En trup på hele 11 svenskere i soldaterdragter fra 1600-tallet, de såkaldte Karoliner, kommer til Gøngemarkedet i Lundby. Truppen vil uden tvivl være meget synlige, både i optoget fra Lundby Bibliotek lørdag og søndag kl. 10, og på markedspladsen.

Og så vil de gøre Kaptajn Mannheimer jublende lykkelig.

På de tidligere gøngemarkeder har han ene mand forsvaret de svenske farver, bortset fra sidste år, hvor han fik to karoliner-soldater ved sin side. Nu får han et helt kompagni, og så bliver han slet ikke til at styre. Det bliver en udfordring for Svend Gønge og hans snaphaner og danske soldater. Vi kan se frem til drabelige kampe!

Mød norske pikenérer på gøngemarkedet

På Gøngemarkedet kan vi for første gang præsentere norske pikenérer.

En pike er et op til seks meter langt spydlignende stangvåben, som i 1500- og 1600-tallet blev brugt af infanteri, både ved angreb mod infanteri og som effektivt forsvar mod kavalleri. En fodsoldat,

tungt udrustet med brystharnisk, hjelm og lang pike, blev kaldt en *pikenér*. Pikerne blev omkring midten af 1600-tallet afløst af skydevåben, dvs. musketgeværer med flintlås. Kortere piker levede videre i form af hellebardlignende stødvåben.

Oplev de dygtige renæssancedansere

Du kan i år glæde dig til at opleve Gøngemarkedets renæssancedansere i mere end fin form.

Og fine er de også, for de har ikke alene brugt tiden siden sidste gøngemarked

til under ledelse af John Gravesen at øve sig på at danse, de har også kreeret de flotteste dragter. Ikke mindst damernes kjoler er fantastiske.

Renæssancedanserne optræder om formiddagen, både lørdag og søndag i bonde-dragter, men om eftermid-dagen kl. 15.30 kan du både lørdag og søndag opleve

dem i deres flotte skrud på pladsen foran scenen.

Formiddagsforestillingerne foregår også foran scenen, og det er begge dage kl. 11.40.

Der er knald på, når Sjællandske Musketérer fyrer den af

Der er knald på, når Sjællandske Musketérer fyrer kanonen af på Gøngemarkedet.

Kanonaffyringerne vil blive behørigt varslede, for drønet er så højt, at det er nødvendigt at være forberedt.

Musketéerne anbefaler gæster, der befinder sig i nærheden af kanonen om at holde sig for ørerne, når braget lyder, og kusken, der kører med hestevognen, skal også

være adviseret, så han har styr på hestene, når braget lyder.

Informationer om kanonsalutter og andet kan du i år få i det store PR-og infotelt midt på markedspladsen.

Her kan du også se en udstilling om Gøngehøvdingen Svend Poulsen og svenskerkrigene.

Og hvis mor ikke kan finde sit barn, kan man også få det efterlyset i PR- og infoteltet.

Han gjorde Gøngehøvdingen verdensberømt i Danmark

Han hed egentlig Carl Brosbøll, men det var under kunstnernavnet Carit Etlar, han i to romaner gjorde Gøngehøvdingen Svend Poulsen verdensberømt i Danmark.

De to romaner, som udkom i 1853 og i 1855 under titlerne Gøngehøvdingen og

Dronningens Vagtmester gjorde Svend Poulsen til datidens drengheelt. Det blev han flere gange, når den spændende historie om den snarrådige soldat og frihedskæmper fra Gøngelandet blev genudgivet eller senere filmatiseret.

Under anden verdenskrig fik Gøngehøvdingen endnu

en renæssance. Historien om manden, der samlede almuen til kamp mod besættelsesmagten havde klare paralleller til datidens tyske besættelse.

Der er ingen tvivl om, at det er Carit Etlars skyld, at Gøngehøvdingen Svend Poulsen er mere kendt i

Danmark end på sin fødeegn, Gøngeland i Skåne, hvor man kender ham som en af mange snaphaner, men der står ikke den heltstatus omkring ham, som der gør i Danmark.

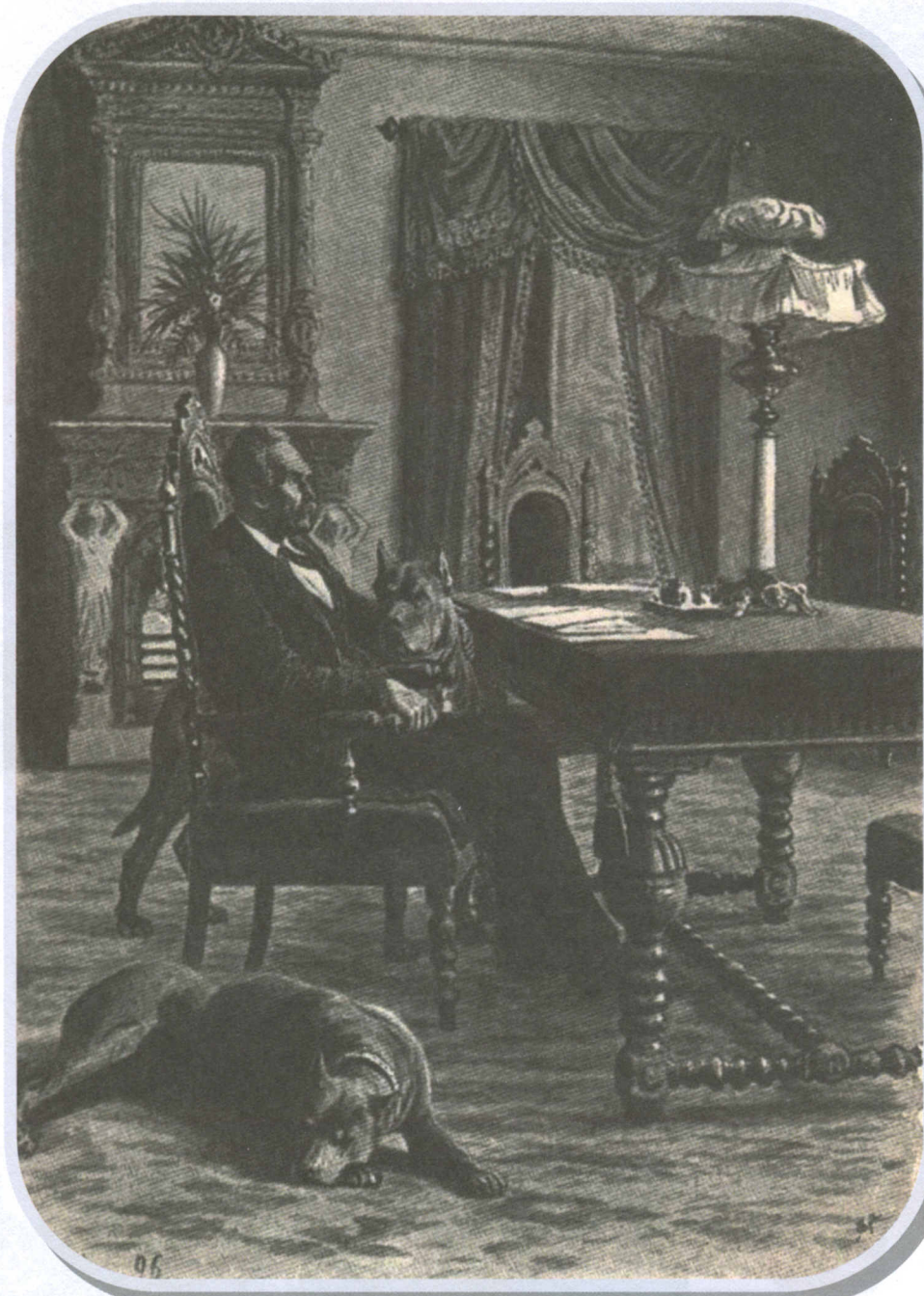
Carit Etlars romaner fortæller ikke den virkelige historie om Svend Poulsen.

Carit Etlar har sat brugt den viden, han havde om den historiske dragonkaptajn, og så har han ellers digtet en drabelig historie, hvor han har gjort flittigt brug af de mundtlige overleveringer og myter om folkehelten.

Og så har han sat det ind i en sammenhæng, hvor fantasien også har fået lov til at udfolde sig.

Carit Etlar levede fra 1816 til 1900. I sin barndom i Fredericia fik Etlar sans for naturen og det frie liv og blev fortrolig med fortællinger om tatere og andre udstødte. Som sekstenårig rejste han til København for at gå på Kunstakademiet.

Han deltog som frivillig i krigen 1848, stod til søs i nogle år for derefter at blive ansat på Det Kgl. Bibliotek (1853-85). Fortællingen *Smuglerens Søn* (1839) blev det første succesrige værk i Etlars store produktion. Hans historiske romaner blev uhyre populære, og romaner som *Gøngehøvdingen* og *Dronningens Vagtmester* om den folkelige modstand mod svenskerne under krigen 1657-60, har bevaret deres læserappel lige til vore dage.

Vi har gøngerne til fælles

Gønger eller snaphaner kalder vi dem. Frihedskæmpere, som forsøgte at frigøre Skånelandene fra svensk besættelse i midten af 1600-tallet.

Gøngerne var og er folket i Gønge Herred i det nordøstlige Skåne. I hjertet af Gøngelandet ligger Lundbys venskaby Lönsboda, som i øvrigt fik en hård medfart, da Kong Karl den 11 ville udrydde snaphaneriet i Lönsboda og omegn i slutningen af 1600-tallet.

Mens gøngerne altså er indbyggere i Gøngelandet, så er snaphaner betegnelsen for de, der forlod hus og hjem for at bekæmpe den svenske besættelsesmagt som guerillakrigere.

Snaphaner behøver ikke at være fra gønge. Således kan

man vel kalde Ib Abelsøn fra Carit Etlers romaner for snaphane, men strengt taget kan man ikke kalde ham for en gønge, da han var fra Sjolte på Sydsjælland, og ikke fra Gøngelandet i Skåne.

Men på dansk er "gønge" blevet synonymt med snaphane, og derfor bruger vi begge udtryk.

Svend Poulsen var gønge, da han blev født i Gønge Herred, formentlig i 1610. Lundby har et tæt venskabsarbejde med Lönsboda i Gøngelandet i Skåne, hvor Svend Poulsen kom fra. Samarbejdet tog udgangspunkt i vores fælles historie, snaphanerne, gøngerne, Svend Poulsen.

I Skåne kender de udmærket Svend Poulsen, som en af

mange kendte snaphaner. I hembygdsparken i Broby i Gønge Kommune står en stor mindesten over de mest kendte snaphaner fra 1600-tallet. Nr. fire på stenen er Svend Poulsen.

Men Svend Poulsen har ikke den heltestatus, som han har i Danmark. Og det skyldes Carit Etler, som skrev de to romaner Gøngenhøvdingen og Dronningens Vagtmester om Svend Poulsen.

I Sverige har C. A. Cederborg også skrevet en roman, der hedder Gøngenhøvdingen. Men den har ikke fået samme udbredelse, som Carit Etlers romaner fik i Danmark.

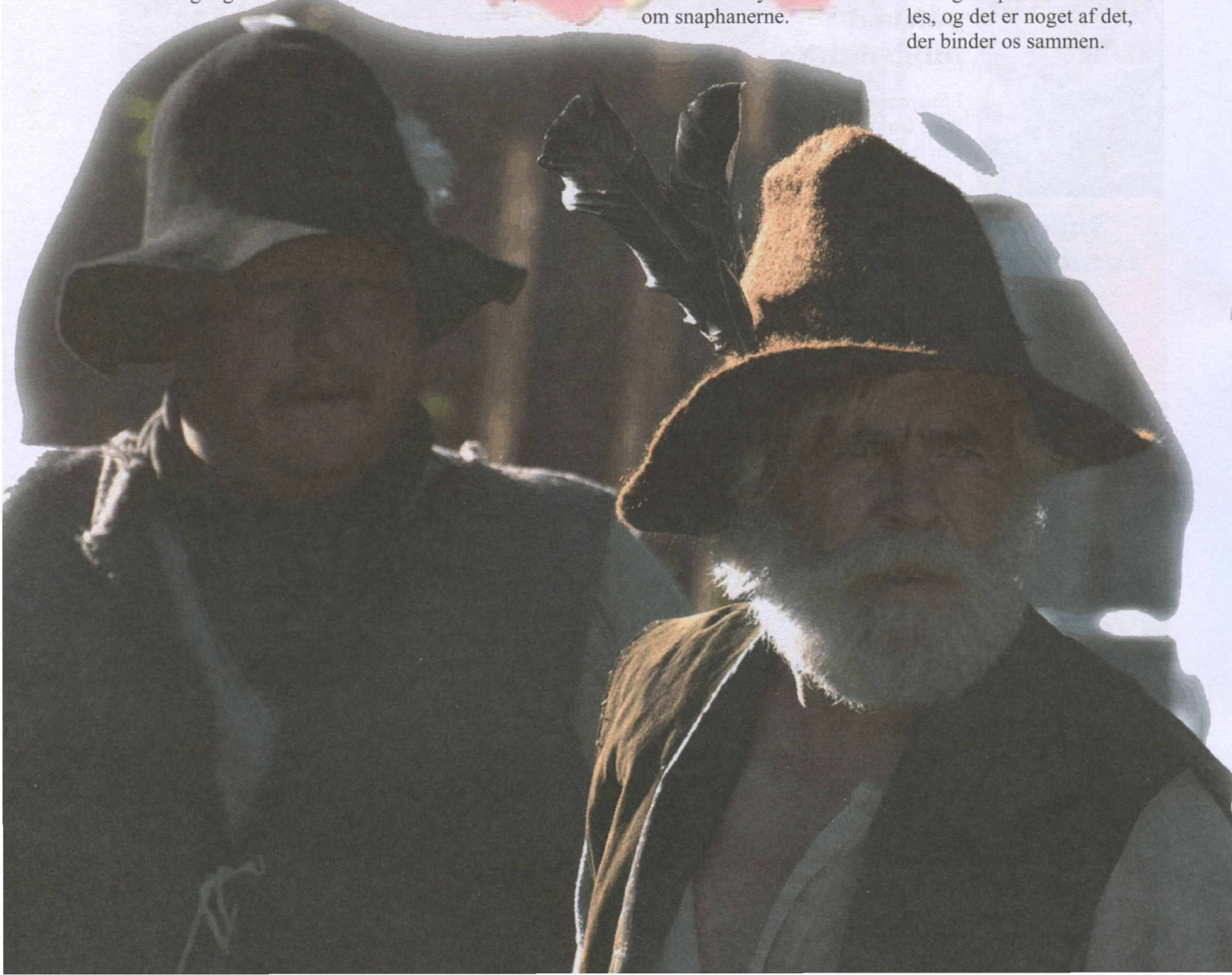
Det skyldes måske, at den svenske stat har gjort meget for at undertrykke historien om snaphanerne.

I officiel svensk historieskrivning er snaphaner det samme som banditter og røvere.

Det var nogle af dem måske også, men de fleste var redegelige dansksindede mænd og kvinder, som kæmpede for at bevare Skånelandenes tilhørsforhold til Danmark. I dag har vi et godt forhold til både skåninger og svenskere, og den tid er forbi, hvor skåningerne skammede sig over deres snaphanehistorie. Den er nu et varemærke for gøngområdet, hvor man overalt med stolthed fortæller historierne fra snaphanetiden.

Ligesom vi gør i Lundby og omegn.

Vi har gøngen Svend Poulsen og snaphanerne til fælles, og det er noget af det, der binder os sammen.

Lundbyparken

1: Lillian Pottemager	4: Lönsboda	8: Smed	have	14: Kulsvierlauget	18: Snaps	22: Vaffer	26: Sv. Karoliner
2: Får & Skind	5: Lohmen	9: Frugt & Grønt	12: Heks	15: Løbbinder	19: Snaphanen	23: Fotobod	27: Norske pikénerer
3: Gam Hanne, Tap-
pernøje	6: Sildebod	10: Rebslæger	13: Lundby Sognear-
kiv	16: Honning	20: Småkager	24: Sj. musketerer	28: Træhest
	7: Suppebod	11: Kirstines Køkken		17: Gam	21: Kaffe	25: Kulsoens hule	29: Gabestok

Markedsplads og stort legeland

Gøngemarked præstenterer i år den største markedsplads nogensinde, og i år har vi samlet alle børneaktiviteterne i et stort lege-

land bagest i Lundbyparken. Her kan børnene prøve sjove historiske lege, de kan stege på bål, de kan prøve at

fægte - som Gøngelhøvdingen og hans snaphaner. De kan blive malet som snaphaner i ansigtet, og de kan også prøve nogle rollespils-

aktiviteter.

Mens mor og far hygger sig i Gøngeskroen, har børnene det godt i Legeland. Husk at få dem med hjem!

Alle skal smage en kulsvier-pandekage!

Samtlige år med Gønge-
markeder har Kulsvierne
fra Eskilstrup været det
store hit med deres kul-
svier-pandekager!

- Siild er godt!

- Siild er godt! Dejlige ny-røgede siild er godt! Sådan kunne man også høre silderøgeren synge på markedspladserne i 1600-tallet, og nu gentager det sig på Gøngemarked 2012.

Lissi og Erik Hansen fra Køng står på gøngemarkedet den 18.-19. august i Lundby-parken i

Glød dig til en friskrøget silde!

en af årets nyskabelser, sildeboden.

Sildene bliver røget på stedet og er altså varme, og så serveres de med godt brød, salt og løgringe.

Der er ikke langt til Jeppes Brændevinsbod, hvis du vil have en dram til at skylle sil-

Det store silde-eventyr var forbi i 1600-tallet

I senmiddelalderen havde fangsten af sild en helt afgørende betydning for økonomien i Nordeuropa, og særligt fangsten i Øresund var essentiel. Den udgjorde intet mindre end den tredjestørste handelsvare på europæisk plan (efter korn og klæde), og sammen med fiskeri af torsk var silden af dobbelt så stor betydning som Danmarks næststørste eksportvare: stude.

Det store sildemarked blev holdt i Falsterbo, som blev et nordeuropæisk handelscentrum, men også Københavns vækst som handelsby har i høj grad været betinget af sildefangsten. Hovedindtægterne gik dog til hanseatiske købmænd som havde monopol på handelen med de - hovedsageligt - danske fangede fisk.

Beregninger viser at der i slutningen af 1300-tallet sandsynligvis har været eksporteret 27.000 tons sild årligt eller 300.000 tønder saltet sild. Med et skønnet lokalt forbrug oveni, blev det

til omkring 36.000 tons i alt. Til sammenligning var fangsten omkring år 1900, med langt mere moderne fangstmetoder, på omkring 20.000 tons. Den saltede sild var en eftertragtet handelsvare, ikke mindst pga. middelalderkristendommens mange fastedage. Op mod halvdelen af årets dage var mod middelalderens slutning fastedage hvor man ikke måtte spise kød, og her var fisk det oplagte alternativ - for den del af befolkningen der havde råd. Den fede sild fra Øresund blev anset for at være af særlig god kvalitet og blev handlet for omkring den dobbelte pris af sild fra Limfjorden.

Sildene blev saltet i tønder med salt fra nordtyske saltminer og eksporteret ned gen-

nem Europa via de tyske hansestæder. I toldregistre fra 1398-1400 for hanseforbundets vigtigste by, Lübeck, kan man se at sild var den vigtigste handelsvare af alle. Forskere fra History of

Marine Animal Populations (HMAP) har kaldt middelalderens sildefiskeri "the most commercially important fishery in the world".

I midten af 1500-tallet kom det danske fiskeri af sild i krise, og gradvist blev handelen overtaget af nederlandske nordsøfiskere - sandsynligvis affødt af hanseatiske købmænds dårlige forvaltning af deres monopol på sildehandelen ved Østersøens markeder og af at større nederlandske skibe ikke behøvede at bruge øresundshavnene som mellemstation undervejs til de baltiske havne. Sildefangsten skiftede dermed gradvist til at have Nordsøen som sit hovedområde, og i den danske økonomi overhalede landbruget fiskeriet som den største eksportsektor.

